

บทที่ 4

สรุปมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด ตั้งอยู่ที่ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ตามหนังสือที่ ทส 1009.2/13399 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2557 พร้อมทั้งการออกสำรวจพื้นที่และศึกษาข้อมูลที่ได้ตามสภาพในปัจจุบัน สรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการทำเหมืองตามแผนผังการทำเหมืองที่กำหนดไว้
2. เตรียมการพัฒนาบริเวณหน้าเหมืองให้มีลักษณะเป็นขั้นบันได
3. ดำเนินกิจกรรมการทำเหมืองเฉพาะในช่วงเวลากลางวันเท่านั้น
4. ฉีดพรมน้ำบริเวณเส้นทางขนส่งแร่ทั้งภายในพื้นที่โครงการ เส้นทางขนส่งแร่ที่เป็นทางสาธารณะด้านทิศเหนือ และเส้นทางขนส่งแร่ระหว่างหน้าเหมืองถึงโรงโม่หิน รวมทั้งบริเวณลานกองแร่ เฉลี่ยวันละ 3-4 ครั้ง และเพิ่มความถี่ในช่วงฤดูแล้งและช่วงที่มีลมแรง
5. ปลุกต้นไม้โดยรอบแนวเขตพื้นที่โครงการ เพื่อเป็นแนวป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่นละออง
6. ทางโครงการได้จัดให้มีการตรวจสอบสภาพพนักงานเป็นประจำทุกปี
7. ทางโครงการได้มีกิจกรรมการช่วยเหลือชุมชนตามความเหมาะสม
8. ทางโครงการได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่ทำเหมือง และกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ เพื่อใช้สำหรับเป็นงบประมาณในการเป็นค่าประกันความเสี่ยงสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสุขภาพราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียง
9. ทางโครงการได้จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมือง เพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้ว ดังเอกสารแนบ 14

4.2 สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด ตั้งอยู่ที่ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ตามหนังสือที่ ทส 1009.2/13399 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2557 สรุปได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 คุณภาพอากาศ

1) ปริมาณฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP)

จากข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในรูปปริมาณฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP) โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด จำนวน 1 สถานี ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งคา ที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2569 พบว่า ผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP) มีค่าสูงสุดในเดือนเมษายน 2567 และเดือนเมษายน 2568 คือ มีค่าเท่ากับ 0.041 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน พบว่า ผลการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป พ.ศ. 2569 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 143 ตอนพิเศษ 20 ง ลงวันที่ 21 มกราคม 2569 ที่กำหนดปริมาณฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP) ไว้ไม่เกิน 200 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร สรุปผลการตรวจวัดดังตารางที่ 4-1 และรูปที่ 4-1

2) ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10)

จากข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในรูปปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด จำนวน 1 สถานี ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งคา ที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2569 พบว่า ผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) มีค่าสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน 2566 คือ มีค่าเท่ากับ 0.016 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน พบว่า ผลการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป พ.ศ. 2569 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 143 ตอนพิเศษ 20 ง ลงวันที่ 21 มกราคม 2569 ที่กำหนดปริมาณฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP) ไว้ไม่เกิน 100 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร สรุปผลการตรวจวัดดังตารางที่ 4-1 และรูปที่ 4-2

ตารางที่ 4-1 สรุปผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป

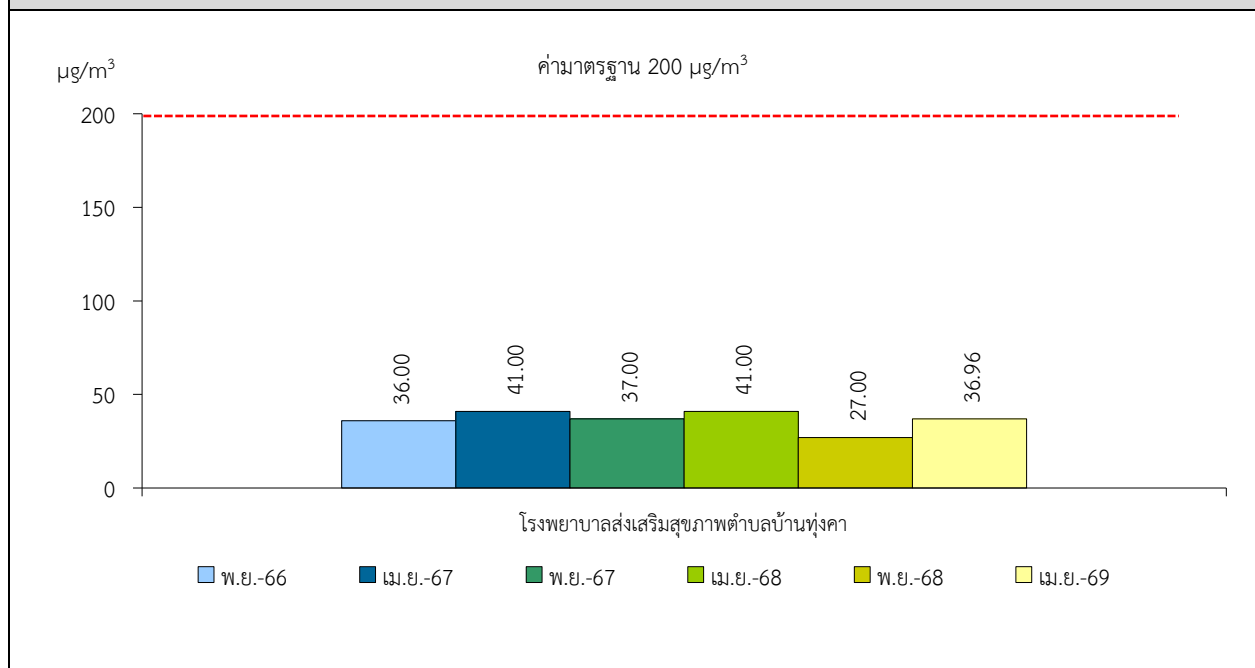
สถานีตรวจวัด	เดือน/ปี ที่ตรวจวัด	ผลการตรวจวัด* (มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)		ผลการตรวจวัด* (ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)	
		ฝุ่นละออง แขวนลอย : รวม (TSP)	ฝุ่นละอองขนาด เล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10)	ฝุ่นละออง แขวนลอย : รวม (TSP)	ฝุ่นละอองขนาด เล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10)
โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านทุ่งคา	พ.ย. 2566	0.036	0.016	36.00	16.00
	เม.ย. 2567	0.041	0.015	41.00	15.00
	พ.ย. 2567	0.037	0.014	37.00	14.00
	เม.ย. 2568	0.041	0.015	41.00	15.00
	พ.ย. 2568	0.027	0.011	27.00	11.00
	เม.ย. 2569	-	-	36.96	13.48
ค่ามาตรฐาน ¹⁾		0.330 ¹⁾	0.120 ¹⁾	200 ²⁾	100 ²⁾

หมายเหตุ : ¹⁾ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2547) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 104 ง ประกาศ ณ วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2547

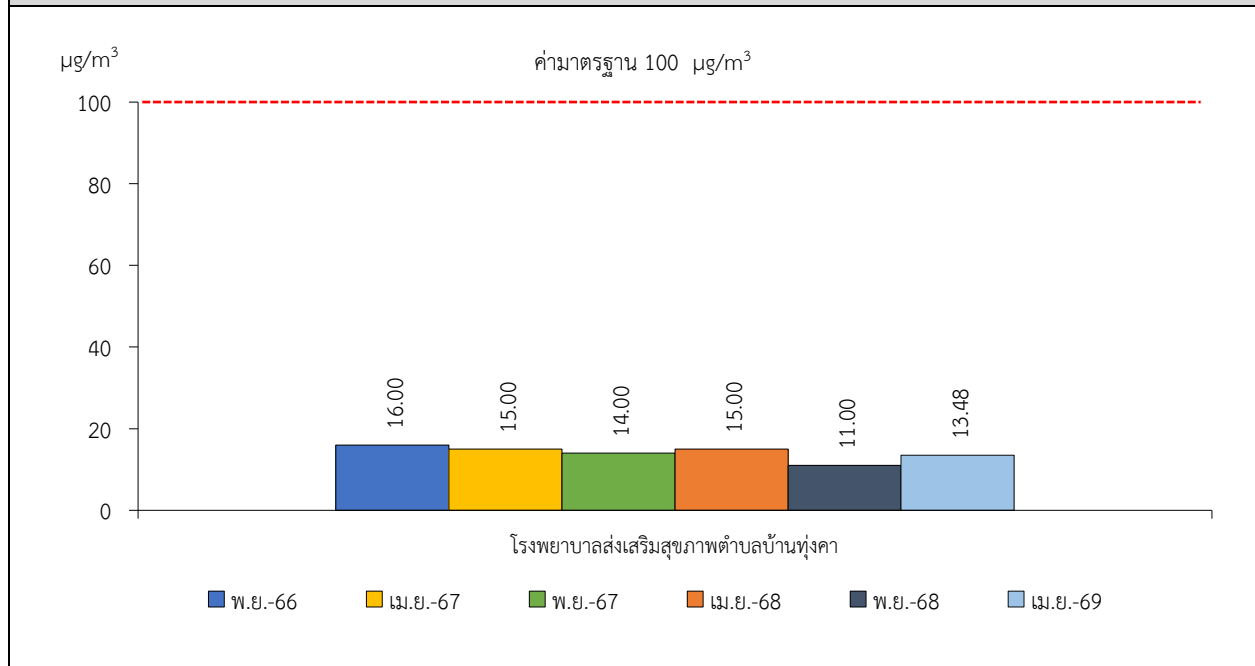
²⁾ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป พ.ศ. 2569
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 143 ตอนพิเศษ 20 ง ลงวันที่ 21 มกราคม 2569

* รายงานค่าสูงสุดในการตรวจวัด 3 วันต่อเนื่อง

รูปที่ 4-1 กราฟแสดงผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในรูปฝุ่นละอองแขวนลอยรวม (TSP)
เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน

รูปที่ 4-2 กราฟแสดงผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในรูปฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน

4.2.2 ระดับเสียง

1) ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.)

จากข้อมูลผลการตรวจวัดระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.) โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด จำนวน 1 สถานี ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งคา ที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2569 พบว่า ผลการตรวจวัดระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.) มีค่าสูงสุดในเดือนเมษายน 2568 คือ มีค่าเท่ากับ 62.6 เดซิเบล (เอ) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน พบว่า ผลการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2540) เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ที่กำหนดระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.) ไว้ไม่เกิน 70.0 เดซิเบล (เอ) สรุปผลการตรวจวัดดังตารางที่ 4-2 และรูปที่ 4-3

2) ระดับเสียงสูงสุด (L_{max})

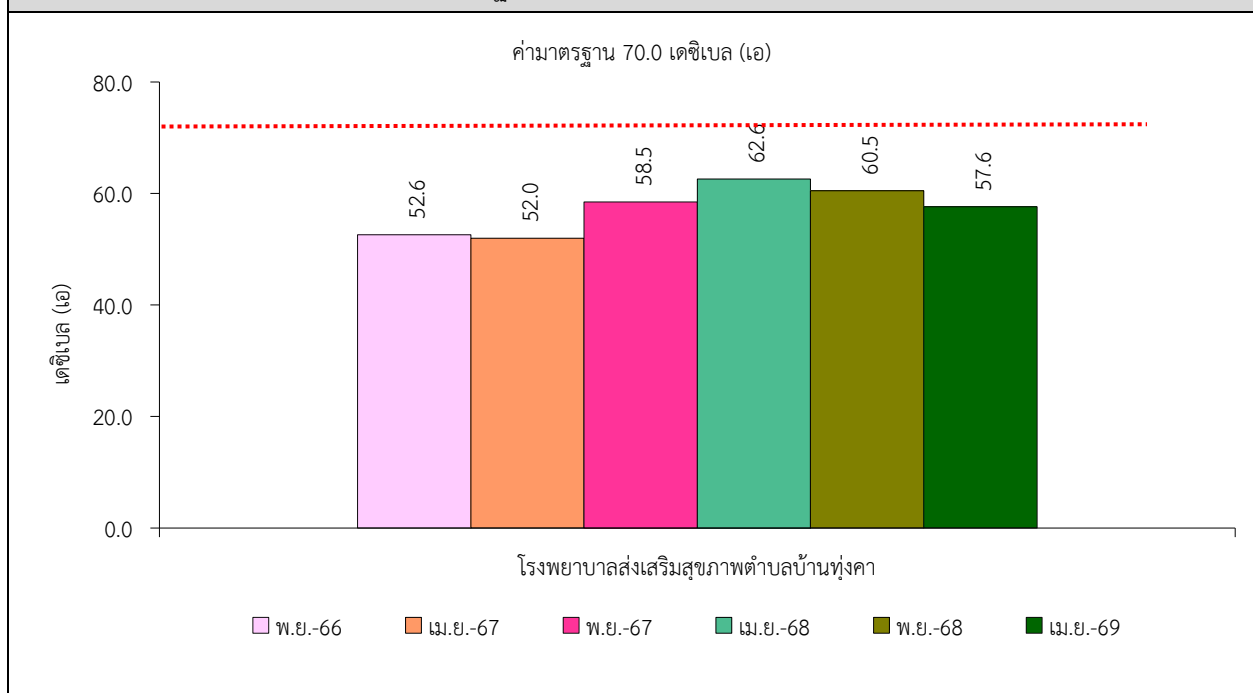
จากข้อมูลผลการตรวจวัดระดับเสียงสูงสุด (L_{max}) โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด จำนวน 1 สถานี ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งคา ที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2569 พบว่า ผลการตรวจวัดระดับเสียงสูงสุด (L_{max}) มีค่าสูงสุดในเดือนเมษายน 2569 คือ มีค่าเท่ากับ 103.6 เดซิเบล (เอ) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน พบว่า ผลการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2540) เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ที่กำหนดระดับเสียงสูงสุด (L_{max}) ไว้ไม่เกิน 115.0 เดซิเบล (เอ) สรุปผลการตรวจวัดดังตารางที่ 4-2 และรูปที่ 4-4

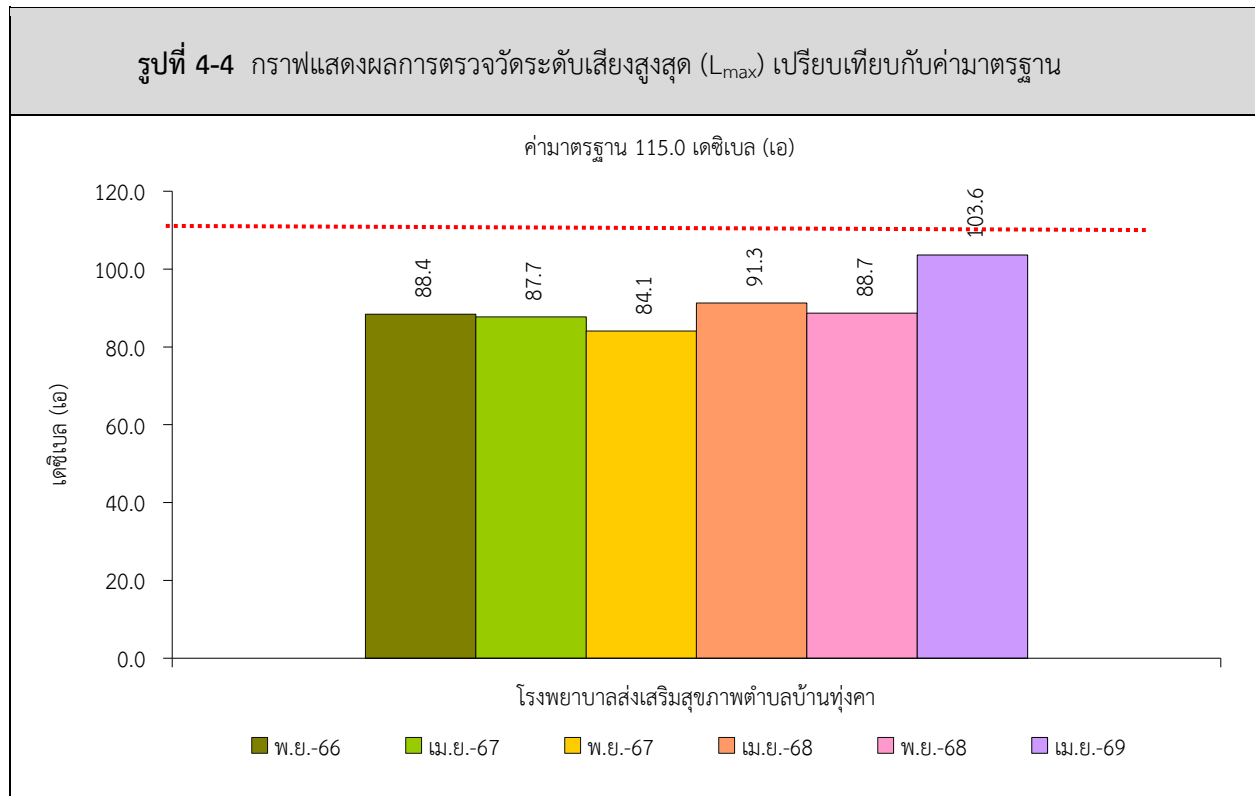
ตารางที่ 4-2 สรุปผลการตรวจวัดระดับเสียงโดยทั่วไป

สถานีตรวจวัด	เดือน/ปี ที่ตรวจวัด	ผลการตรวจวัด (เดซิเบล (เอ))	
		ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.)	ระดับเสียงสูงสุด (L _{max})
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านทุ่งคา	พ.ย. 2566	52.6	88.4
	เม.ย. 2567	52.0	87.7
	พ.ย. 2567	58.5	84.1
	เม.ย. 2568	62.6	91.3
	พ.ย. 2568	60.5	88.7
	เม.ย. 2569	57.6	103.6
ค่ามาตรฐาน ¹⁾		70.0	115.0

หมายเหตุ : ¹⁾ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ.2540) เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป

รูปที่ 4-3 กราฟแสดงผลการตรวจวัดระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (Leq 24 hrs.)
เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน

4.2.1 คุณภาพน้ำ

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดินรอบโครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด จำนวน 4 สถานี ได้แก่ ห้วยท้ายต้นตอ คลองบางริน (ต้นน้ำ) คลองบางริน (ท้ายน้ำ) และบ่อดักตะกอนสุดท้าย (บ3) ที่ผ่านมาจนถึงเดือนเมษายน 2569 พบว่า ผลการวิเคราะห์มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 16 ง ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 (ประเภทที่ 3) ยกเว้นบ่อดักตะกอนสุดท้าย (บ3) ไม่สามารถเก็บน้ำมาวิเคราะห์ได้ เนื่องจากน้ำแห้ง สรุปได้ดังตารางที่ 4-3 และรูปที่ 4-5

ตารางที่ 4-3 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดิน

สถานีตรวจวัด	เดือน/ปี	ผลการวิเคราะห์									
		pH	TSS	TDS	Turbidity*	Total Hardness (as CaCO ₃)	Sulfate	Iron	Lead	Cadmium*	Arsenic*
		-	mg/L	mg/L	NTU	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L
ห้วยท้ายคันตอ	พ.ย. 2566	6.6	<5.0	78	<1.0	2	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2567	7.0	<5.0	120	<1.0	5	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2567	6.1	<5.0	108	<1.0	2	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2568	6.7	14.4	96	8.1	2	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2568	6.7	<5.0	52	<1.0	2	<10	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2569	6.8	<5.0	70	<10	2	<10	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
คลองบางรีน (ต้นน้ำ)	พ.ย. 2566	6.7	<5.0	76	<1.0	2	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2567	6.8	<5.0	114	<1.0	4	<5	0.03	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2567	6.3	<5.0	102	<1.0	5	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2568	6.4	19.6	143	100	5	<5	0.64	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2568	7.1	6.0	113	2.4	6	<10	0.18	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2569	6.8	<5.0	86	<10	6	<10	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
ค่ามาตรฐาน ¹⁾		5.0-9.0	-	-	-	-	-	-	ไม่เกินกว่า 0.05	ไม่เกินกว่า 0.005 ²⁾	ไม่เกินกว่า 0.01

หมายเหตุ : ¹⁾ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน
ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 16 ง ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 (ประเภทที่ 3)

²⁾ น้ำที่มีความกระด้างในรูปของ CaCO₃ ไม่เกินกว่า 100 มิลลิกรัมต่อลิตร

* รายการทดสอบนี้อยู่นอกขอบข่ายการรับรอง ISO/IEC 17025 ของห้องปฏิบัติการทดสอบ

สถานีตรวจวัด	เดือน/ปี	ผลการวิเคราะห์									
		pH	TSS	TDS	Turbidity*	Total Hardness (as CaCO ₃)	Sulfate	Iron	Lead	Cadmium*	Arsenic*
		-	mg/L	mg/L	NTU	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L
คลองบางรีน (ท้ายน้ำ)	พ.ย. 2566	6.8	<5.0	81	<1.0	6	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2567	7.0	10.6	112	1.7	6	<5	0.03	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2567	6.7	<5.0	112	6.3	6	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2568	6.7	16.4	472	34	16	7.3	0.39	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2568	7.0	11.0	200	<1.0	5	<10	0.13	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2569	6.8	<5.0	71	<10	6	<10	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
บ่อดักตะกอน สุดท้าย (บ3)	พ.ย. 2566	6.4	<5.0	78	5.9	2	<5	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2567	6.0	13.0	113	23	1	<5	0.03	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2567	6.4	<5.0	108	3.1	6	7.0	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2568	6.2	10.2	109	6.5	2	5.2	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	พ.ย. 2568	6.2	6.4	156	<1.0	1	<10	<0.01	<0.01	<0.002	<0.01
	เม.ย. 2569	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
ค่ามาตรฐาน ¹⁾		5.0-9.0	-	-	-	-	-	-	ไม่เกินกว่า 0.05	ไม่เกินกว่า 0.005 ²⁾	ไม่เกินกว่า 0.01

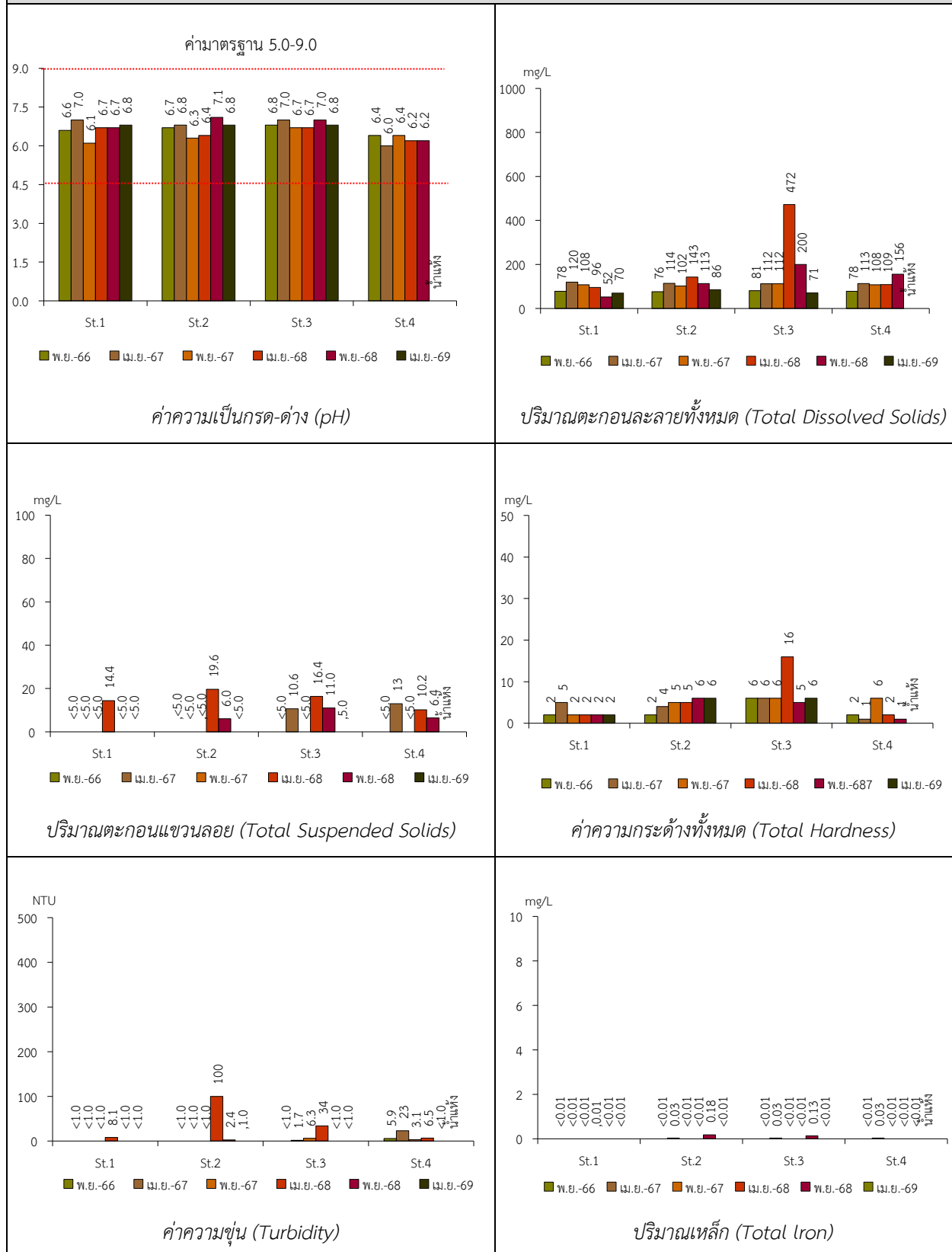
หมายเหตุ : ¹⁾ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 16 ง ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 (ประเภทที่ 3)

²⁾ น้ำที่มีความกระด้างในรูปของ CaCO₃ ไม่เกินกว่า 100 มิลลิกรัมต่อลิตร

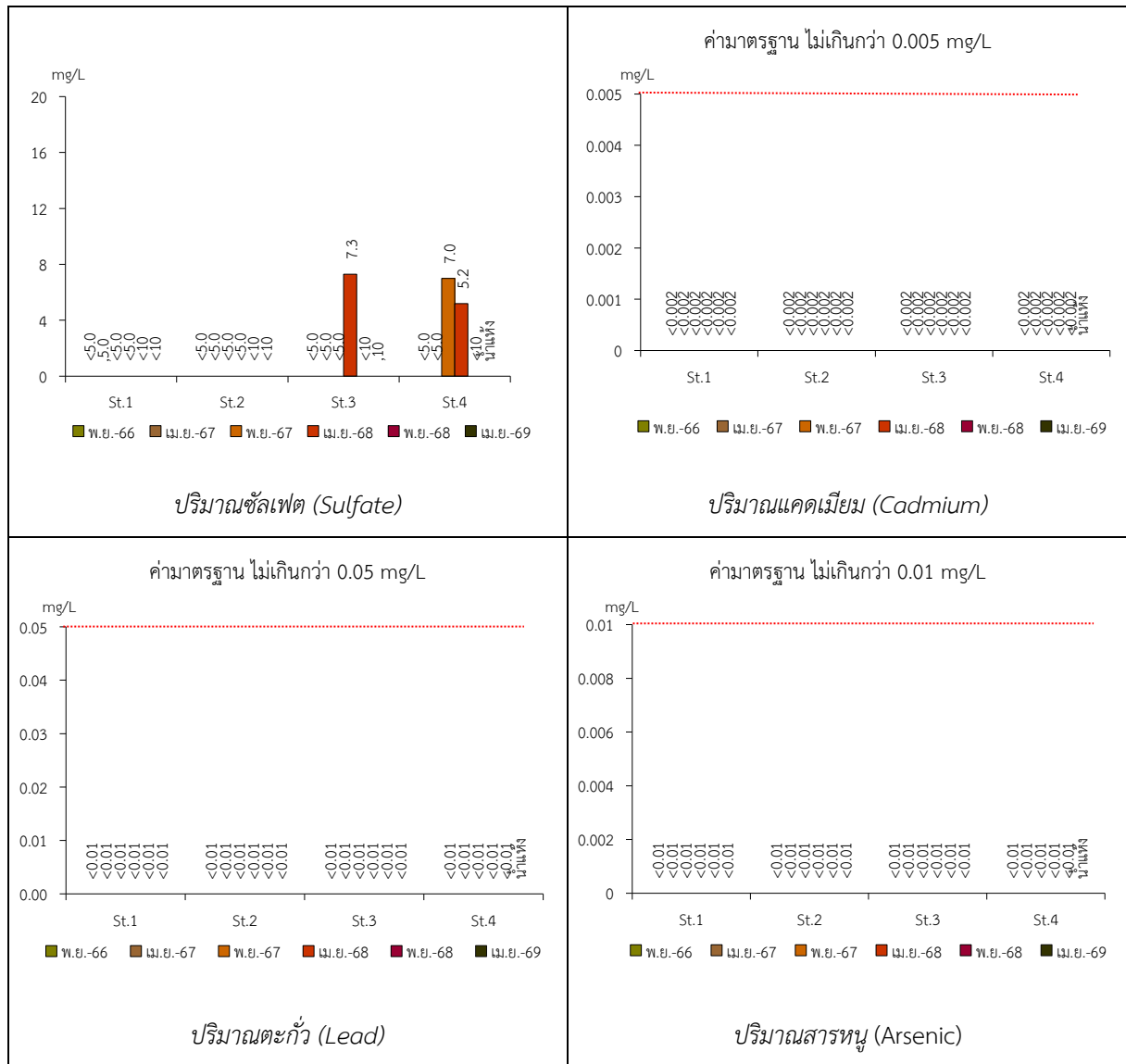
* รายการทดสอบนี้อยู่นอกขอบข่ายการรับรอง ISO/IEC 17025 ของห้องปฏิบัติการทดสอบ

** ไม่สามารถเก็บตัวอย่างได้ เนื่องจากน้ำแห้ง

รูปที่ 4-5 กราฟแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดินเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน

หมายเหตุ : St.1 หมายถึง ห้วยท้ายต้นตอ
St.2 หมายถึง คลองบางรีน (ต้นน้ำ)
St.3 หมายถึง คลองบางรีน (ท้ายน้ำ)
St.4 หมายถึง บ่อดักตะกอนสุดท้าย (บ3)

หมายเหตุ : St.1 หมายถึง ห้วยท้ายต้นตอ
St.2 หมายถึง คลองบางรี้น (ต้นน้ำ)
St.3 หมายถึง คลองบางรี้น (ท้ายน้ำ)
St.4 หมายถึง บ่อดักตะกอนสุดท้าย (บ3)

4.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม โครงการเหมืองแร่ชนิดแร่ดินขาว ประทานบัตรที่ 25358/16183 ของบริษัท ชินชนะดินขาว จำกัด ตั้งอยู่ที่ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอมะนัง จังหวัดระนอง พบว่า โครงการได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ปรึกษาขอเสนอแนะให้โครงการปฏิบัติตามมาตรการในเรื่องต่อไปนี้อย่างสม่ำเสมอ

1. ฉีดพรมน้ำบนเส้นทางขนส่งแร่ภายในพื้นที่โครงการ และใช้ผ้าใบปิดคลุมท้ายรถบรรทุกให้มิดชิด
2. ติดตั้งป้ายเตือนควบคุมความเร็วรถบรรทุก ให้ใช้ความเร็วไม่เกิน 40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
3. ปรับปรุงกล่องรับเรื่องร้องทุกข์ให้ใช้งานได้เสมอสะดวกในการเข้าถึง
4. ดูแลรักษาวัสดุแผ่นกันน้ำให้ใช้งานได้ดีอยู่เสมอ และทำสัญลักษณ์ให้มองเห็นได้ชัดเจน